

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 11/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa), Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho, Roberta Šorla a Martina Vernarského o návrhu **Krajského súdu v Bratislave** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 289 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov s čl. 12 ods. 4, čl. 47 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

rozhodol:

Návrh **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 4. júla 2023 doručený návrh Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „navrhovateľ“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade § 289 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s čl. 12 ods. 4, čl. 47 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).
2. Z návrhu vyplýva, že navrhovateľ koná ako odvolací súd v konaní (vedenom pod sp. zn. 3 To 29/2023) o odvolaní [REDACTED] (ďalej len „obvinený“) proti rozsudku Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) č. k. 0 T 25/2022 zo 7. decembra 2022, ktorým bol obvinený uznaný vinným zo spáchania prečinu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 ods. 2 Trestného zákona (ďalej aj „napadnuté ustanovenie“).
3. Navrhovateľ uvádza, že obvinený vo svojom odvolaní namietol nesúlad § 289 ods. 2 Trestného zákona s „vyhláškou č. 120/1976 Zb. ministra zahraničných vecí o Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach a Medzinárodnom pakte o hospodárskych, sociálnych

a kultúrnych právach, ktorým je Slovenská republika viazaná, ako aj s Ústavou Slovenskej republiky, pretože odporuje právu neobviňovať seba samého.“. Podľa navrhovateľa sú uvedené námietky „častočne opodstatnené, avšak na inom právnom základe, než uvádza obhajoba.“.

4. Navrhovateľ svoj návrh odôvodnil takto: *«Konceptia vzniku trestnej zodpovednosti obsiahnutá v citovaných ustanoveniach § 289 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona obsahujúca 2 samostatné skutkové podstaty trestného činu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky spočíva v tom, že vedenie motorového vozidla pod vplyvom alkoholu je trestné vtedy, ak je koncentrácia alkoholu v krvi vodiča 1,00 g/kg (0,4762 mg/l) a viac. Uvedené bolo ustálené súdnou praxou na podklade výstupov lekárskej vedy o tom, že pri tejto hodnote nie je žiaden vodič motorového vozidla schopný bezpečne viesť vozidlo, a teda sa nachádza v stave vylučujúcom jeho spôsobilosť.*

Pri hodnote alkoholu zisťovanej výlučne dychovou skúškou treba pri dokazovaní zavinenia v prípade nameraných hraničných hodnôt zohľadňovať aj odchýlku prístroja, ktorá sa v súčasnosti pri prístroji zn. AlcoQuant 6020 používanom Policajným zborom SR podľa údajov od výrobcu pripúšťa na úrovni 5%.

Ďalšou spornou otázkou, ktorú treba v konaní o podozrení zo spáchania trestného činu podľa § 289 ods. 1 Trestného zákona za účelom zistenia naplnenia znaku skutkovej podstaty „stavu vylučujúceho spôsobilosť“, je možnosť a význam rozdielov výsledkov meraní alkoholu v dychu a v krvi, ktoré pri hraničných hodnotách môžu mať zásadný vplyv na vznik trestnej zodpovednosti páchatel'a.

Z uvedeného vyplýva, že pre posúdenie, či páchatel' pod vplyvom návykovej látky vykonával činnosť v stave vylučujúcom spôsobilosť, je potrebné nielen zistenie prítomnosti alkoholu v jeho krvi, ale aj poznanie koncentrácie, podľa ktorej sa skutok posúdi buď ako trestný čin alebo ako priestupok. Meranie koncentrácie vyžaduje súčinnosť podozrivého v tom, že je povinný buď vykonať aktívne konanie v zmysle poskytnutia vydychovaného vzduchu, alebo poskytnúť krvnú vzorku. V oboch prípadoch sa bez vzoriek pochádzajúcich z tela podozrivého nedá zistiť naplnenie znakov skutkovej podstaty trestného činu podľa § 289 ods. 1 Trestného zákona.

Skutková podstata trestného činu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 ods. 2 Trestného zákona obsahuje takú objektívnu stránku, že pre vznik trestnej zodpovednosti postačí, ak páchatel' vzorku poskytnúť odmietne a prezumuje sa, že vykonával činnosť v stave vylučujúcom spôsobilosť. Účelom zavedenia tejto skutkovej podstaty nebolo ochraňovať autoritu policajného zboru v doprave, v takom prípade by trestný čin bol systematicky zaradený VIII. hlavy osobitnej časti Trestného zákona, ale sledovať zlepšenie disciplíny vodičov motorových vozidiel vo vzťahu k predchádzajúcemu požitiu alkoholu a zabezpečiť prevenciu ohrozenia života a zdravia účastníkov cestnej premávky, ktoré hrozí zo strany opitých vodičov. Teda aj táto skutková podstata má slúžiť na postihovanie takých páchatel'ov, ktorí vykonávajú činnosť, pri ktorej možno ohroziť život a zdravie, v stave vylučujúcom spôsobilosť...

Odvolací súd vzhliadol pri skutkovej podstate prečinu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 ods. 2 Trestného zákona 2 body, pri ktorých vzniká otázka o súlade tohto ustanovenia s ústavou, resp. s dohovorom:

1) Hoci zákaz donucovania k sebaobviňovaniu - nemo tenetur se ipsum accusare - nie je v Európskom dohovore o ľudských právach a ani v Ústave Slovenskej republiky explicitne

ustanovený, skutočnosť, že sa jedná o imanentnú súčasť práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 dohovoru, vyplýva z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. *Sounders c/a Spojené kráľovstvo*, r. 1996, *Kansal c/a Spojené kráľovstvo*, 2003), i z judikatúry Ústavného súdu SR (napr. III. ÚS 561/2021) a Najvyššieho súdu SR.

Zákaz donucovania k sebaobviňovaniu predstavuje právo podozrivého alebo obvineného na to, aby nebol žiadnym spôsobom nútený k priznaniu alebo k poskytovaniu dôkazov, ktoré by ho mohli akokoľvek spojiť s trestným činom, prípadne ho usvedčiť. Je povinnosťou štátu objasňovať trestné činy a zhromažďovať dôkazy bez toho, aby po hrozbu akejkoľvek sankcie nútil podozrivých alebo obvinených, aby sa priznali, či poskytli o svojej trestnej činnosti dôkazy.

Z citovaného čl. 12 ods. 4 ústavy vyplýva, že výkon základného práva nesmie byť subjektu práva na ujmu. Poskytnutie biologického materiálu osobou podozrivou zo spáchania trestného činu môže byť v zmysle príslušných ustanovení Trestného poriadku (§ 155) orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom vynucované, ak je takýto postup nevyhnutný a slúži na dosiahnutie účelu trestného konania. Pokiaľ ale zákon s odmietnutím poskytnutia dôkazu o vine podozrivým, a to jeho biologickej vzorky alebo vzorky vydychovaného vzduchu, automaticky spája vznik trestnej zodpovednosti, vyvstáva otázka, či zákon v § 289 ods. 2 Trestného zákona neodvodzuje vznik trestnoprávneho postihu od výkonu práva odmietnuť poskytovanie dôkazného materiálu o vlastnej vine.

2) Z pohľadu zisťovania podmienok trestnej zodpovednosti za vykonávanie činnosti, pri ktorej možno ohroziť život a zdravie v stave vylučujúcom spôsobilosť sa prezumuje nielen to, že páchatel napr. viedol vozidlo po požití alkoholu, ale aj to, že koncentrácia alkoholu v jeho krvi bola najmenej 1,00 g/kg (0,4762 mg/l). Jedná sa pritom o skutkové okolnosti, ktoré je v niektorých prípadoch náročné dokazovať, a dokazujú sa spravidla za použitia odborného alebo znaleckého postupu. Predpoklad naplnenia týchto skutkových okolností sa javí ako opak ústavnej zásady prezumpcie neviny, tzn. ako prezumpcia viny.»

5. Na základe takto vymedzených dôvodov navrhovateľ navrhuje, aby ústavný súd vyslovil nesúlad napadnutého ustanovenia s označenými článkami ústavy a dohovoru.

6. Súčasťou podaného návrhu neboli žiadne prílohy.

II.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

7. Podstatou návrhu na začatie konania je namietaný nesúlad § 289 ods. 2 Trestného zákona s čl. 12 ods. 4, čl. 47 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru.

7.1. Predmetom konania pred navrhovateľom, v súvislosti s ktorým podal návrh na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, je rozhodovanie o odvolaní proti rozsudku okresného súdu, ktorým bol obvinený uznaný vinným zo spáchania prečinu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 ods. 2 Trestného zákona.

8. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom

[čl. 124 a čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy], pristúpil na neverejnom zasadnutí pléna k predbežnému prerokovaniu návrhu na začatie konania, a to v súlade s čl. 131 ods. 1 ústavy, ako aj s § 7 ods. 1 písm. a) a § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Účelom predbežného prerokovania návrhu je zistenie, či a v akom rozsahu možno návrh prijať na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

9. Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania preskúmal, či návrh na začatie konania obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov (§ 75 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jeho odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

10. Jedným z procesných predpokladov na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov všeobecným súdom je aj prerušenie konania vedeného pred všeobecným súdom (PL. ÚS 3/98, PL. ÚS 16/02, PL. ÚS 43/2015, PL. ÚS 11/2017). Tento procesný predpoklad všeobecný súd preukazuje uznesením, ktoré obsahuje výrok o prerušení konania.

10.1. Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už viackrát uviedol (PL. ÚS 7/2012, PL. ÚS 16/2013, PL. ÚS 25/2014, PL. ÚS 11/2017), že za prerušené konanie je podľa jeho názoru potrebné považovať stav právne perfektného prerušenia konania, ktorý nastáva až po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o prerušení konania. Splnenie tohto procesného predpokladu všeobecný súd preukazuje priložením právoplatného uznesenia o prerušení konania vedeného pred všeobecným súdom (resp. pripojením celého príslušného súdneho spisu) k návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov.

11. Podľa čl. 144 ods. 2 ústavy v prípade, ak sa príslušný súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 ústavy alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1 ústavy.

11.1. Podľa § 318 ods. 1 Trestného poriadku odvolací súd preruší trestné stíhanie, ak v odvolacom konaní vyjde najavo, že po vyhlásení napadnutého rozsudku nastala niektorá z okolností uvedených v § 228 ods. 2, § 241 ods. 3, § 244 ods. 4 alebo § 283 ods. 5 alebo ak nemožno obžalovanému doručiť predvolanie na verejné zasadnutie odvolacieho súdu.

11.2. Podľa § 283 ods. 5 Trestného poriadku súd preruší trestné stíhanie, ak sa domnieva, že všeobecne záväzný právny predpis nižšej právnej sily, ktorého použitie je v danej trestnej veci rozhodujúce pre rozhodovanie o vine a treste, je v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, a podá návrh na začatie konania pred ústavným súdom.

11.3. V zmysle § 162 ods. 1 Trestného poriadku súd o prerušení trestného stíhania, resp. konania rozhoduje uznesením.

12. Z uvedeného vyplýva, že v zmysle čl. 144 ods. 2 ústavy v spojení s § 318 ods. 1 Trestného poriadku je nevyhnutným predpokladom podania návrhu na začatie konania podľa čl. 125 ústavy v spojení s čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy prerušenie trestného stíhania, resp. konania vedeného pred všeobecným súdom, ktorý takýto návrh podáva.

12.1. Takéto právoplatné prerušenie trestného stíhania, resp. konania vedeného pred všeobecným súdom musí predchádzať podaniu návrhu na začatie konania pred ústavným súdom.

12.2. Inak povedané, základnou náležitosťou návrhu podaného podľa čl. 125 ústavy v spojení s čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy a s § 74 písm. d) zákona o ústavnom súde je aj uznesenie súdu o prerušení trestného stíhania, ktorého vydanie je v zmysle čl. 144 ods. 2 ústavy v spojení s § 318 ods. 1 Trestného poriadku jedným z pojmových predpokladov uplatnenia návrhového oprávnenia súdom. Ak trestné stíhanie, resp. konanie právoplatne prerušené nie je, nie je splnená základná procesná podmienka prípustnosti návrhu. Bez toho, aby navrhovateľ preukázal splnenie tejto podmienky, jednoducho nie je možné overiť, či je návrh podaný oprávnenou osobou.

13. Navrhovateľ vo svojom návrhu neuvádza, či ním vedené trestné stíhanie, resp. konanie v súlade s § 318 ods. 1 Trestného poriadku prerušil, a teda či splnil zákonnú podmienku, aby jeho návrh na začatie konania podľa čl. 125 ústavy bolo možné považovať za návrh podaný oprávnenou osobou.

13.1. Návrh bol ústavnému súdu doručený bez akýchkoľvek príloh – navrhovateľ nepriložil k svojmu návrhu uznesenie o prerušení trestného stíhania a ústavnému súdu ani nedoručil príslušný súdny spis. Vzhľadom na absenciu akýchkoľvek príloh k návrhu nevedel splnenie tejto podmienky overiť ani ústavný súd.

14. Podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak má návrh na začatie konania uvedený v § 42 ods. 2 písm. f), g), i) až l), n), q), r) a v) odstrániteľné nedostatky, môže ústavný súd vyzvať navrhovateľa, aby v určenej lehote tieto nedostatky odstránil. Ak účastník konania v určenej lehote nedostatky neodstráni, ústavný súd návrh na začatie konania odmietne. Na nedostatky návrhu na začatie konania uvedeného v § 42 ods. 2 písm. a) až e), h), m), o), p) a s) až u) ústavný súd navrhovateľa neupozorňuje.

14.1. Z uvedenej zákonnej úpravy vyplýva, že v prípadoch návrhov na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa § 42 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd navrhovateľa na nedostatky návrhu neupozorňuje. To konzistentne potvrdzuje aj ustálená judikatúra ústavného súdu (PL. ÚS 21/2020), z ktorej vyplýva, že „§ 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde v prvej vete na druhej báze taxatívnym spôsobom vymedzuje také návrhy na začatie konania, na odstránenie odstrániteľných nedostatkov ktorých môže ústavný súd navrhovateľa vyzvať a určiť mu na to lehotu. Zároveň to isté ustanovenie zákona o ústavnom súde (jeho tretia veta) taxatívnym výpočtom ustanovuje druhy návrhov na začatie konania (vrátane konania o súlade právnych predpisov), na nedostatky ktorých ústavný súd navrhovateľa neupozorňuje, čo má pri použití systematického výkladu (aplikačný vzťah prvej a druhej vety § 56 ods. 3 na jednej strane a tretej vety toho istého ustanovenia na strane druhej) v spojení s ideou racionálneho zákonodarcu za následok, že v prípade ich výskytu ústavný súd odmietne takéto návrhy na začatie konania pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí bez akejkoľvek výzvy na odstránenie nedostatkov.“

15. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd návrh navrhovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna ústavného súdu a dospel k záveru, že je potrebné ho odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde, t. j. ako návrh, ktorý nemá zákonom ustanovené náležitosti, keďže na základe jeho obsahu a (chýbajúcich) príloh nie je možné overiť, či navrhovateľ je oprávnenou osobou na podanie takéhoto návrhu (m. m. PL. ÚS 11/2017). V zmysle

§ 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde má ústavný súd povinnosť návrh s takýmto nedostatkom odmietnuť bez výzvy na jeho odstránenie.

16. Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2023

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky